

at vit skuldu ringja heim, tá ið vit høvdu fingið svar, og tað gjørdur vit so. Fyrst fatar man tað ikki orðiliga. Tað var heldur ikki so umfatandi í fyrstuni. Tað var mest stuttminni, ið var ein trupulleiki hjá henni, sigur Egi Dam.

Yngri sonurin Ári er nú eisini við til samrøðuna, og hann leggur afturat í hesum sambandi.

Eg hevði sterkan illgruna leingi um, at tað var Alzheimer. Eg trúði ikki rættiliga uppá, at tað skuldi vera tunglyndi, so eg væntaði, at tað var tað, sum tað nú var. Men sjálvandi var tað tungt at fáa boðini. Men samstundis var tað eisini ein lætti at fáa sett orð á tað. So visti man, hvat tað var, og man kundi fyrihalda seg betur til tað, sigur Ári Egason Dam.

Bæði Egi og Ári leggja saman við Biritu stóran dent á, at hóast man fær eina diagnosu, so broyttir tað ikki so øgiliga nóg.

Persónurin er tann sami. Tá fær man bara sett orð á, hvat tað er, sum man hevur at stríðast við. Vit lögdu ikki alt um, men tingini komu so við og við. Fyri Biritu var tað tó eitt stórt niðurlag ikki at kunna arbeiða meira, sigur Egi Dam.

Tey hava tó eitt hjartasuff um, hvat hjálp man fær, tá ið man fær staðfest eina slíka sjúku.

Tað man saknaði, tá ið vit komu heim úr Danmark, var bara onkur kontakt – at onkur frá onkrum myndugleika loftaði okkum eitt sindur, men tað var púra tøg. Eg veit ikki, hvussu stóðan er við tí í dag. Vónandi er hon betur, sigur Egi Dam.

Royndi onnur stórv

Nú yrkisleiðin sum sjónleikari var av, gjørdi Biritu av at royna seg aðrastaðnis á arbeiðsmarknaðinum. Sjálv sigur Biritu, at hon enn í dag saknar sjónleikin, men tað var beinanvegin greitt, at tað bar ikki til at halda fram við tí yrkisleiðini.

Hon royndi nøkur onnur arbeiðir, men tað riggaði ikki. Eitt nú fór hon at vaska í einum barnagarði, men har viltist hon og mátti gevast. Áðrenn hetta hevði hon starvast sum hjálparfólk í einum barnagarði, men tað maktaði hon ikki og bleiv uppsøgd, og tað særði hana rættiliga nóg, hóast vit væl skilja uppsøgnina. So vit noyddust at søkja um fyritiðarpensjón, og fyri einum trimum ella fyra árum síðani bleiv hon fyritiðarpensjónist, greiðir Egi Dam frá.

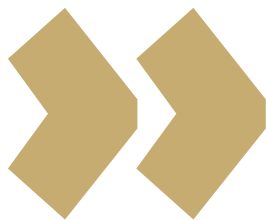
Um hetta mundi var Egi framvegis á arbeiðsmarknaðinum, men so við og við broyttist stóðan.

Eg arbeiðdi tá, og hon gekk heima, og tað gekk. Men í 2018 noyddust vit at viðurkenna, at nú var tað komið har til, at tað ikki gekk longur, at hon var sjálv heima, so eg gjørdi av at vera heima. Tá var eg eisini blivin 68, so eg var fólkapensjónist, greiðir hann frá.

Ymiskar stóður

Hesi seinnu árinu eru Biritu og Egi komin í samband við nógva fólk og familjur, sum eru rakt av Alzheimer, og tað hevur verið sjón fyri søgn, at stóðan er ógvuliga ymisk hjá teimum raktu.

Vit vóru heppin, tí Sigrun,

Vit taka ein dag í senn. Man nýtir hvønn dag, ið man hevur hvønnannan og síni nærmastu

systir Biritu, var formaður í Alzheimerfelagnum, so hon hevði nógva vitan á økinum og hjálpti okkum nóg, men vit komu eisini í samband við fólk aðrastaðnis úr landinum, sum høvdu Alzheimer, og sum púrusta vóru slept upp á fjall. Til dømis var onkur í Eysturoynni, sum hevði fingið tilboð um dagtilhald í Havn, men har var einki tilboð um flutning millum bústaðin og Havnina, so tað var als ikki ein møguleiki. Ein við Alzheimer hevur ikki møguleika fyri at brúka til dømis bygdaleiðir, so tað er í veruleikanum ikki eitt tilboð, greiðir Egi Dam frá.

Hann vísir eisini á, at tá ið tað snýr seg um fólk undir 67 ár, sum verða rakt av Alzheimer, so eru tað kommurnar, ið skulu lofta teimum, og tað er ógvuliga ymiskt, hvørja figgjarliga orku ymsu kommurnar hava til hetta.

Tað sigur seg sjálv, at ein kommuna sum Tórshavnar

Kommuna hevur nógva stórri møguleika fyri at lofta slíkum borgarum enn ein lítil kommuna aðrastaðnis í landinum. Tað hevur leingi verið eitt stríð millum land og kommunur um tey, sum eru undir 67 og rakt av Alzheimer. Nøkur dagtilhald eru, men tað er als ikki nakað, sum smærru kommunurnar hava figgjarliga orku til, sigur hann.

Sjálv er Biritu Mohr á einum dagtilhaldi í Kollafirði nakrar dagar um vikuna, og tað er nakað, ið henni dámar sera væl.

Har er deiligt at vera. Vit eru eini fimm til seks fólk, ið eru har dagliga, sigur hon.

Umráðandi at síggja sjúklingin

Eitt, sum Biritu og Egi mangan hava lagt til merkis, er, at fólk hava hug til at yvirsiggja Biritu, tá ið tey hitta onkran, sum tey kenna.

Tey tosað kanska framvið henni og bara við meg, og tað er nakað av tí ringasta, ið tú kanst gera móti henni. Tá blívur hon ill. Ja, hon hevur fingið eina sjúku – ein óbodnan gest, sum vit plaga at siga, men hon er her enn!, sigur Egi Dam.

Hann greiðir frá, at hann roynir eisini í mest møguligan mun at taka hana við upp á ráð og at fáa hana at hjálpa sær við ymiskum.

Man skal avgjørt ikki ignorera hana, tí tað klárar hon ikki. Man skal heldur ikki rætta ov nógva uppá tey, sigur hann.

Hóast summi fólk kanska til tíðir ikki heilt vita, hvussu tey skulu bera seg at, um tey hitta Biritu á gøtuni, so er hetta ikki

nakað, sum forðar henni í at fara út millum fólk

Okkum dámar væl at fara út at ganga ein túr, keypa inn ella okkurt annað. Biritu dámar væl at fara út millum fólk, og til dømis elskar hon at fara út á kafe saman við systrunum, greiðir Egi Dam frá.

Framtíðin

Men hvat hevur framtíðin so at bjóða fyri hjúnini Biritu Mohr og Ega Dam og familju teirra, spyrja vit?

Vit taka ein dag í senn. Man nýtir hvønn dag, ið man hevur hvønnannan og síni nærmastu. Ommubørnini, sum eru seks í tali, tíma væl ommuna, og tey elstu royna at hjálpa ommuni. Tey hava stóra umsorgan fyri henni, og tað setur hon prís uppá. Tey elstu ommubørnini vita um sjúkuna, men tað hevur ikki broytt teirra máta at vera yvir fyri ommuni. Kanska er elsta ommudótturin, sum eisini eitur Biritu, eitt sindur eyka eym um ommuna, sigur Egi Dam.

Biritu leggur stutt afturat, at hon heldur, at tey eru so heppin, at báðir synirnir búgva tætt uppá foreldrini bæði.

Tey bæði Biritu og Egi hava eisini ætlanir um at fara út um landoddarnar at vitja í framtíðini.

Vit høvdu ætlað at farið til Danmarkar í summar at vitja fólk, men tað bleiv av ongum orsaka av korona. Biritu gekk sum sagt eisini á sjónleikarskúla í Íslandi, og vit høvdu eisini ætlanir um at fara ein túr yvir har, men tað má so vera eina aðru ferð, sigur Egi Dam.